

Anmälan mot Småföretagarnas arbetslöshetskassa angående handläggningen i samband med omprövningen av ett beslut och motiveringen av det senare beslutet

---

AA framförde i en skrivelse till JO klagomål mot Småföretagarnas arbetslöshetskassa. Han var kritisk till att kassan hade ändrat ett gynnande förvaltningsbeslut till det sämre för honom. Han var vidare kritisk till att det senare beslutet var otydligt motiverat, både vad avsåg beslutet i sig och angående på vilken grund kassan ansåg sig ha rätt att ändra det första beslutet.

Av anmälan och till den fogade handlingar framgick följande.

AA ansökte den 3 februari 2004 om arbetslöshetsersättning för våren 2004. Under den aktuella perioden skulle han studera på deltid. Arbetslöshetskassan beslutade den 10 februari att med stöd av 16 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring bevilja honom arbetslöshetsersättning under tiden han studerade på deltid. Den 13 februari fattade kassan utan att någon kontakt hade tagits med AA ett ändringsbeslut i anledning av hans ansökan om ersättning. Av beslutet framgick att kassan avslog ansökan om ersättning enligt 10 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och att kassan ändrade beslutet från den 10 februari enligt 63-64 §§ samma lag.

Under rubriken motivering angavs följande.

Kassan konstaterar att du från och med 2004-01-18 bedriver studier som omfattar 75 % av heltidsstudier. För att bli berättigad till ersättning och kunna hoppa över studietiden måste studierna vara avslutade. Detta är för att hitta ett arbetsvillkor enligt 12-17 §§ ALF.

Du omfattas därmed inte av reglerna att få ersättning samtidigt som du deltidsstuderar på 75 %.

Kassan anser därför att du i första hand är att betrakta som studerande och inte som arbetslös, följaktligen är du inte berättigad till arbetslöshetsersättning.

Under rubriken omprövning angavs följande.

Om du anser att beslutet är felaktigt kan du enligt 61-65 §§ ALF begära omprövning. En sådan begäran skall vara skriftlig och av begäran skall framgå skälen till eventuell ändring samt i vilket avseende du anser att beslutet skall ändras. – – –

Utredning

Arbetslöshetskassans akt i ärendet lånades in. Därefter remitterades anmälan till kassans styrelse som anmodades att göra en utredning och yttra sig angående handläggningen i samband med omprövningen av kassans beslut den 10 februari 2004 samt angående vad som anfördes i anmälan om motiveringen av beslutet den 13 februari.

Av remissvaret framgick i huvudsak följande.

AA sökte arbetslöshetsersättning med anledning av att han deltidsstuderar. Han har sedan 2001 studerat på heltid med studielån, men med anledning av hans ålder har han inte rätt till studiemedel längre. AA hade fått information om att man kan deltidsstudera högst 75 % av heltid samtidigt som man erhöll arbetslöshetsersättning. Han avregistrerade sig därmed från vissa kurser så att hans studier endast omfattade 75 % och anmälde sig som arbetsökande hos arbetsförmedlingen den 26 januari 2004 samt sökte arbetslöshetsersättning.

Enligt 10 § lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) lämnas inte ersättning till personer som deltar i utbildning. Det finns dock en undantagsregel i 16 § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring (ALFFo) där ersättning enligt punkt 2 lämnas till personer som bedriver studier på deltid, under förutsättning att studierna inte hindrar dem från att söka och ta heltidsarbete samt att de intygar att de är beredda att avbryta studierna om dessa kan hindra dem från att ta arbete.

AA:s handläggare, BB mottog hans handlingar den 9 och 10 februari 2004 och beslutade den 10 februari 2004 att han uppfyllde kraven för att kunna deltidsstudera samtidigt som han erhöll arbetslöshetsersättning.

Kassan hade därmed handlagt ärendet skyndsamt.

Med anledning av inkomna kassakort den 13 februari 2004, upptäckte dock en annan handläggare BB:s misstag. AA uppfyller mycket riktigt kraven för deltidstudier enligt 16 § ALFFo, men med anledning av att han inte arbetat i sitt företag sedan 1999, uppfyller han inte ett arbetsvillkor enligt 12-17 §§ ALF, vilket är ett grundvillkor för att kunna få ersättning. Då studierna inte var avslutade är de heller inte överhoppningsbara enligt 16 § ALF. AA hade en tidigare ersättningsperiod från den 10 januari 2000 där han hade 2,5 dagar kvar samt ett beslut om en förlängning av ersättningsperioden med 300 nya dagar. Senast han erhöll ersättning var dock den 24 augusti 2001. Detta innebär att det förflutit mer än 12 månader sedan han senast fick ersättning varför han inte har rätt till återstående dagar av ersättningsperioden vid ny arbetslöshet enligt 23 § ALF.

Då kassans handläggare hade gjort en uppenbar felaktig rättstillämpning och kassan därmed ville rätta sitt misstag fortast möjligt med anledning av att det felaktiga beslutet precis hade nått medlemmen samt att någon utbetalning ej hade skett, rättade kassan beslutet enligt 63 § punkt 2 ALF. En felaktig utbetalning skulle ha skett samma dag om misstaget inte hade upptäckts.

Vad gäller ändringsbeslutet den 13 februari 2004, medger kassan att det kunde ha formulerats på ett mer utförligt och tydligt sätt. Dock framgår det varför beslutet ändrats och vilket lagstöd kassan har haft för att ändra det. AA har också, då han har ringt kassan nästan varje dag under en tid, fått beslutet förklarat för sig upprepade gånger. CC har inte varit tillgänglig per telefon vid alla dessa tillfällen, men AA har fått talat med handläggare och andra jurister som har försökt förklara rättsläget för honom. CC ringde också upp honom då han krävde att få en förklaring av henne. Han var dock inte intresserad av en förklaring vid detta tillfälle. Han ville endast veta när han kunde få pengar. Med anledning av att ärendet låg för omprövning svarade CC att kassan handlägger ärendet men att kassan hanterar alla omprövningar i tur och ordning då handläggningstiden på dessa är längre än de som ligger för förstabelut. CC förklarade även för honom att det inte hjälper att ringa kassan varje dag, då kassan tar omprövningarna i tur och ordning och att handläggningstiden för tillfället var 4-6 veckor, samt att då han hade gjort klart att han inte var intresserad

av en förklaring utan endast ville ha pengar fanns det inte mycket mer för kassan att tillägga. Trots detta ringde han kassan nästan varje dag och frågade om något beslut hade fattats. Kassan vidhöll beslutet från den 13 februari 2004 i ett omprövningsbeslut den 6 april 2004.

I sin anmälan till JO den 18 februari 2004 anser AA att för att kassan ska kunna ändra sitt beslut på grund av en uppenbart felaktig rättstillämpning, förutsätts det att det inte överhuvudtaget finns något utrymme för kassan att medge ersättning i kombination med studier. Kassan vill här än en gång peka på det faktum att problemet inte är ersättning i kombination med studier, utan det faktum att han inte hade en levande ersättningsperiod vilket är ett grundvillkor för att överhuvudtaget kunna få ersättning.

Kassan anser därmed att handläggning av AA:s ärende har skett på ett korrekt sätt.

I normalfallet ska, om kassan upptäcker att man gjort ett misstag som kan leda till att man ändrar ett positivt förvaltningsbeslut till ett negativt, kassan kommunicera med den andra parten och ge den tillfälle att yttra sig över vad kassan har upptäckt, även om inte någon ny uppgift har tillförts ärendet. ALF ger dock kassorna mycket lite utrymme att spärra ersättning under utredning. Då kassans misstag upptäcktes mycket fort samt att pengar ännu inte hade utbetalats, ansåg kassan att ändringen inte kunde uppskjutas, se 17 § punkt 4 Förvaltningslagen (1986:223). Detta då felaktig utbetalning i så fall hade skett som senare skulle kunna resultera i ett återkrav. En arbetslöshetskassa är inte skyldig att följa förvaltningslagens regler, men dess regler används som vägledning för kassans beslut liksom Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens kommentarer i ”Regelbok för arbetslöshetskassor”.

SmåA anser att man bör kommunicera med motparten innan man fattar ett beslut som kan påverka en redan beviljad ersättning. I det aktuella fallet ansåg dock SmåA att det var bättre att ändra det felaktiga beslutet så fort som möjligt då inget nytt hade tillförts ärendet utan att det rörde sig om ett uppenbart misstag från kassans sida och då någon grund för att utbetala ersättning inte förelåg.

Sammanfattningsvis anser kassan att ärendet har handlagts på ett korrekt sätt. Ersättning samtidigt med deltidsstudier är möjligt men det förutsätter att man uppfyller ett arbetsvillkor eller att man har en levande ersättningsperiod. Även om beslutet den 13 februari 2004 kunde ha varit tydligare, så framgår det varför ärendet ändrats och med vilket lagstöd. AA har också vid upprepade tillfällen fått detta förklarat för sig per telefon. Trots att SmåA själv anser att kommunikering bör ske innan ett beslut ändras, ansåg man i detta fall att det var viktigare att rätt beslut gick ut innan felaktig utbetalning hade skett.

AA gavs tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

Arbetslöshetskassorna utgör inte myndigheter och är därför inte, som kassan också påpekat, skyldiga att följa förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser i sin ärendehandläggning. Kassan konstaterar i sitt remissvar att förvaltningslagens handläggningsregler används som vägledning för kassans beslut. Detta framgår även av kommentarerna i ”Regelbok för arbetslöshetskassor”, en handbok upprättad av Arbetsmarknadsstyrelsens försäkringsenhet. Handbokens kommentarer är inte bindande men skall ses som råd och stöd för kassorna. JO Nils-Olof Berggren har i tidigare beslut (bl.a. den 20 december 2002, ärende 4448-2000 och den 25 februari 2004, ärende 3820-2003) uttalat att kassorna som genom lagstiftning ålagts myndighetsutövning skall motivera sina beslut samt kommunicera de uppgifter som tillförts ett ärende innan det avgörs. Jag instämmer i dessa uttalanden.

När det gäller rättelser av beslut i ärenden om arbetslöshetsersättning framgår av 63 § andra punkten lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring att en

arbetslöshetskassa utan begäran kan ändra sitt beslut om det har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller någon annan liknande orsak. Rättelse av beslut enligt bestämmelsen kan ske både till den enskildes fördel och nackdel.

Av regelboken för arbetslöshetskassor framgår att innan en kassa rättar ett oriktigt beslut till den sökandes nackdel skall denne få tillfälle att yttra sig. Detta gäller även om inte något nytt har tillförts i ärendet. Av kassans remissvar framgår att det är på detta sätt kassan vanligen agerar och anser att man bör agera i normalfallet. Nu valde man emellertid att snabbt ändra det felaktiga beslutet utan kommunikering för att förhindra en felaktig utbetalning av arbetslöshetsersättning. Till skillnad från kassan anser jag inte att detta är något fullgott skäl att frångå kravet på kommunikering, framförallt inte när det gäller något så ingripande som att helt och hållet ändra ett gynnande beslut till den sökandes nackdel.

I remissvaret medger kassan att ändringsbeslutet den 13 februari 2004 kunde ha formulerats på ett mer utförligt och tydligt sätt. Kassan anser dock att det framgår varför beslutet har ändrats och vilket lagstöd kassan har haft för att ändra det. I beslutet finns en motivering men den är ytterst knapphändig. Det anges till exempel att beslutet har ändrats med stöd av 63-34 (skall rätteligen var 64) §§ (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Paragraf 63 består av tre punkter som anger olika grunder för att ett beslut kan ändras. Att endast ange paragrafen i sig kan inte anses utgöra en motivering till varför beslutet har rättats. Även i övrigt är beslutet svår- läst och borde särskilt då det rör sig om en ändring av ett gynnande beslut till sökandes nackdel ha innehållit en tydlig och klar motivering.

Vidare kan konstateras att kassan under rubriken omprövning i ändringsbeslutet anger att den sökande om han anser beslutet felaktigt kan begära omprövning enligt 61-65 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring. Av 61 § andra stycket framgår dock att bestämmelsen om omprövning inte gäller om arbetslöshetskassan redan har ändrat beslutet med stöd av 63 §. Detta innebär att kassans fullföljdshänvisning i beslutet den 13 februari 2004 är felaktig samt att kassan rätteligen inte borde ha omprövat detta beslut, vilket skedde den 6 april 2004, utan istället ha överlämnat klagomålen till länsrätten för överprövning.

Med den kritik som ligger i det sagda avslutas ärendet.